ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԻՊ ԱԶԳԱՅԻՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԲԽՈՂ 2020-2022 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԾՐԱԳՐԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄԸ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵԼՈՒ ԵՎ ՄՇՏԱԴԻՏԱՐԿԵԼՈՒ ՆՊԱՏԱԿՈՎ ՍՏԵՂԾՎԱԾ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԻՍՏԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ք. Երևան

«24» դեկտեմբերի 2020թ.

Համակարգող խորհրդի նախագահի տեղակալ՝	ՀՀ արդարադատության նախարարի տեղակալ տիկին Քրիստիննե Գրիգորյան

Համակարգող խորհրդի նիստի մասնակիցներ/անդամներ՝

Տաթևիկ Ստեփանյան	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի առաջին տեղակալ
Կարեն Բրուտյան	ՀՀ ֆինանսների նախարարի տեղակալ
Վաչե Տերտերյան	ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարի տեղակալ
Վլադիմիր Հովհաննիսյան	ՀՔԾ պետի տեղակալ
Գևորգ Բաղդասարյան	ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալ
Արսեն Այվազյան	ՀՀ քննչական կոմիտեի նախագահի տեղակալ
Արտյոմ Սեդրակյան	ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպանության դեպարտամենտի ղեկավար
Մարիա Կարապետյան	ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավոր, «Իմ քայլը» խմբակցություն
Հրանտ Թորոսյան	Ոստիկանության շտաբի կազմակերպական-վերլուծական վարչության պետի տեղակալ- բարեփոխումների և կառավարչական որոշումների

	համակարգման բաժնի պետ, փոխգնդապետ
Սյուզաննա Սողոմոնյան	ՀՀ ՊՆ Մարդու իրավունքների և բարեվարքության կազմակերպման կենտրոնի գլխավոր մասնագետ
Լիլիթ Ավետիսյան	Առողջապահության նախարարության մոր և մանկան առողջության պահպանման վարչության երեխաների առողջության պահպանման բաժնի պետ
Գոհար Երիմյան	Առողջապահության նախարարության «Ակադեմիկոս Ս.Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ դեկան
Սիրանույշ Մելիքյան	ՀՀ Անվտանգության խորհրդի գրասենյակի Ժողովրդավարական ինստիտուտների բաժնի ավագ մասնագետ
Սեդա Մելքումյան	Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում ՀՀ ներկայացուցչի գրասենյակի հետազոտությունների և զարգացման վարչության գլխավոր մասնագետ
Թագուհի Հարությունյան	ՀՀ ԱՆ միջազգային իրավական համագործակցության վարչության պետ
Անդրանիկ Իսրայելյան	ՀՀ ԱՆ միջազգային իրավական համագործակցության վարչության արտաքին կապերի բաժնի պետ
Աննա Կարապետյան	ՀՀ ԱՆ միջազգային իրավական համագործակցության վարչության արտաքին կապերի բաժնի գլխավոր մասնագետ
Իզաբելլա Սարգսյան	Եվրասիա համակգործակցության հիմնադրամ
Աննա Հովհաննիսյան	Կանանց ռեսուրսային կենտրոն
Տաթևիկ Խաչատրյան	Բաց հասարակության հիմնադրամնե
Մարիամ Անտոնյան	Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակ

Էդգար Խաչատրյան	Խաղաղության երկխոսություն
Վիոլետտա Զոփունյան	Իրավունքի զարգացման կենտրոն
Նինա Հակոբյան	Իրավունքի պաշտպանություն առանց սահմանների
Կարեն Զադոյան	Իրավաբանների հայկական ասոցիացիա
Սյուզաննա Սողոմոնյան	Իրավաբանների հայկական ասոցիացիա

Համակարգող խորհրդի նիստը մեկնարկել է ՀՀ արդարադատության նախարարի, Համակարգող խորհրդի (այսուհետ՝ Խորհուրդ) նախագահի տեղակալ Քրիստիննե Գրիգորյանի բացման խոսքով: Իր խոսքում նախարարի տեղակալը ողջունել է 2020թ. մարտի 2-ի N 282-Ա ՀՀ վարչապետի որոշմամբ հաստատված անհատական կազմով սահմանված Խորհրդի անդամներին, ինչպես նաև առաջին անգամ Խորհրդի կազմում ընդգրկված հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներին: Տիկին Գրիգորյանն անդրադարձել է Խորհրդի գործունեությանը, ՄԻՊ ռազմավարությամբ և դրանից բխող 2020-2022թթ. Գործողությունների ծրագրով (այսուհետ՝ միասին ռազմավարական փաստաթղթեր) նախատեսված միջոցառումների կատարման ընթացքին, COVID-19-ով ու Արցախյան պատերազմով պայմանավորված մարդու իրավունքների պաշտպանության ոլորտում առկա մարտահրավերներին և դրանց հաղթահարմանը: Տիկին Գրիգորյանը ներկայացրել է նաև նիստի օրակարգը, այն է.

1. 2020թ. առաջին կիսամյակում մասամբ կատարված միջոցառումների վերաբերյալ տեղեկատվության ներկայացում;
2. 2020թ. երկրորդ կիսամյակում կատարման ենթակա միջոցառումների վերաբերյալ տեղեկատվության ներկայացում;
3. Հարց ու պատասխան;
4. Գործողությունների ծրագրում ներառված միջոցառումների հնարավոր վերանայման առաջարկների քննարկում՝ պայմանավորված արտակարգ և ռազմական դրությունների հետևանքներով ստեղծված մարտահրավերներով:

Օրակարգի համաձայն՝ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի առաջին տեղակալ Տաթևիկ Ստեփանյանը, ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի տեղակալ Վաչե Տերտերյանը և ՀՀ արդարադատության նախարարության ներկայացուցիչ Աննա Կարապետյանը ներկայացրել են 2020թ. առաջին կիսամյակում մասամբ կատարված միջոցառումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը:

ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմի քրեական արդարադատության ոլորտում և զինված ուժերում մարդու իրավունքների պաշտպանության դեպարտամենտի ղեկավար Արտյոմ Սեդրակյանը հանդես է եկել խոսքով, որի շրջանակներում անդրադարձել է միջոցառումների կատարման վերաբերյալ ներկայացվող հաշվետվությունների ձևաչափին՝ ընդգծելով հաշվետվություններում պարբերաբար կատարման ենթակա միջոցառումների՝ հաշվետու ժամանակահատվածում իրականացված գործողությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն ներառելու կարևորությունը, մատնանշել է միջոցառումների կատարման կարգավիճակի փոփոխության համար հիմք ծառայող չափանիշներն առանձնացնելու անհրաժեշտությունը՝ մասնավորապես այն միջոցառումների համար, որոնք նախատեսում են 1-ից ավել գործողությունների իրականացում: Պարոն Սեդրակյանը նաև ընդգծել է միջոցառումների համար պատասխանատու և համակատարող մարմինների միջև սերտ համագործակցության կարևորությունը:

Անդրադառնալով պարոն Սեդրակյանի կողմից ներկայացված հարցադրումներին՝ տիկին Գրիգորյանը նշել է, որ Արդարադատության նախարարությունը (այսուհետ՝ Նախարարություն)՝ որպես ՄԻՊ ԳԾ-ի իրականացումը համակարգող գերատեսչություն, 2020թ. առաջին կիսամյակի հաշվետվությունում ներառել է պարբերաբար կատարման ենթակա գործողությունների վերաբերյալ տեղեկատվությունը, որը զետեղված է նաև www.e-rights.am կայքէջում, ինչպես նաև ներկայացրել է Խորհրդի անդամներին: Ինչ վերաբերում է գործողությունների կատարման կարգավիճակին՝ Նախարարի տեղակալը մատնանշել է Նախարարության դիրքորոշումն առ այն, որ միջոցառումների կատարման կարգավիճակը փոխվում է

չկատարվածից՝ մասամբ կատարված այն դեպքերում, երբ իրականացվում է միջոցառման կատարմանն ուղղված նվազագույնը մեկ գործողություն: Տիկին Գրիգորյանը համաձայնել է պարոն Սեդրակյանի կողմից մատնանշված պատասխանատու և համակատարող գերատեսչությունների միջև սերտ փոխգործակցության անհրաժեշտության հետ:

Հաջորդիվ, օրակարգի 2-րդ կետի համաձայն՝ ՀՀ արդարադատության, առողջապահության, պաշտպանության, աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունների, ՀՀ ոստիկանության ներկայացուցիչները ներկայացրել են 2020թ. 2-րդ կիսամյակում կատարման ենթակա միջոցառումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը՝ ուշադրություն հրավիրելով նաև արտակարգ ու ռազմական դրություններով պայմանավորված որոշ միջոցառումների կատարման անհնարինության վրա:

ՀՀ գլխավոր դատախազի տեղակալ Գևորգ Բաղդասարյանը անդրադարձել է ԳԾ-ի 4-րդ կետով սահմանված ՀՈ-ում և ՔԿՀ-ներում մահվան դեպքերի արագ և թափանցիկ քննության վերաբերյալ իրազեկման չափորոշիչների սահմանմանը՝ նշելով, որ չնայած այն հանգամանքին, որ միջոցառման կատարման վերջնաժամկետ է նախատեսվել 2022թ. I կիսամյակը, Գլխավոր դատախազության կողմից արդեն իսկ մշակվել են չափորոշիչները և շուտով դրանք կընդունվեն:

Այնուհետ տիկին Գրիգորյանը հարթակը տրամադրել է Խորհրդի մյուս անդամներին՝ հարց ու պատասխանի համար:

Խաղաղության երկխոսություն ՀԿ-ի ներկայացուցիչ Էդգար Խաչատրյանը հանդես է եկել խոսքով, որով նկատառումներ է ներկայացրել ռազմավարական փաստաթղթերի ու դրանց իրականացման վերաբերյալ, այն է՝ ելակետային տվյալների բացակայությունը որոշ միջոցառումների համար, պետական մարմինների կողմից վերապատրաստումների վերաբերյալ ներկայացված տվյալների անհամապատասխանությունը, Արդարադատության ակադեմիայի կողմից իրականացվող դասընթացների ու ԳԾ-ով նախատեսվող դասընթացների փոխկապակցելիության անհրաժեշտությունը: Պարոն Խաչատրյանը նշել է նաև, որ

«Խաղաղության երկխոսություն» ՀԿ-ի կողմից մշակվել է ՄԻՊ ԳԾ-ի իրականացման վերաբերյալ մոնիթորինգային զեկույց, որի արդյունքները կհրապարակվեն մոտ ժամանակներում: Այս համատեքստում, ՀԿ-ի ներկայացուցիչը շնորհակալություն է հայտնել պետական մարմիններին սերտ համագործակցության, հայցվող տեղեկատվությունը պատշաճ ու ժամանակին ներկայացնելու համար:

Անդրադառնալով պարոն Խաչատրյանի խոսքին՝ տիկին Գրիգորյանը նշել է, որ ԳԾ-ով նախատեսվել են մշակման փուլում առկա ելակետային տվյալները, իսկ ԳԾ-ի իրականացման արդյունքում արդեն կամբողջացվեն նոր ելակետային տվյալներ, որոնք հիմք կհանդիսանան հաջորդ ծրագրերի համար: Նախարարի տեղակալը նշել է նաև, որ Արդարադատության նախարարությունը սերտորեն համագործակցել է Արդարադատության ակադեմիայի հետ ԳԾ-ի մշակման փուլում և համապատասխան դասընթացները փոխկապակցված են:

Հաջորդիվ խոսքով է հանդես եկել **Եվրասիա համագործակցության հիմնադրամի** ներկայացուցիչ Իզաբելլա Սարգսյանը, ով ողջունել է Խորհրդի ձևաչափը՝ դիտարկելով այն որպես արդյունավետ հարթակ կառավարություն-ՔՀԿ համագործակցության տեսանկյունից: Տիկին Սարգսյանն անդրադարձել է ԳԾ-ով նախատեսված հաշվետվության ձևաչափին՝ նշելով անմիջական ազդեցության գնահատման կարևորությունը և պատրաստակամություն հայտնել աջակցելու նախարարությանը սույն ձևաչափի զարգացման հարցում: Տիկին Սարգսյանը հետաքրքրվել է նաև իրավահավասարության ապահովման մասին օրենքի նախագծի զարգացումներով, ինչին ի պատասխան տիկին Գրիգորյանը նշել է, որ նախագիծն այժմ լրամշակվում է՝ հիմքում ունենալով նաև ԵՄ փորձագիտական կարծիքը ատելության խոսքի օրենսդրական կարգավորումների մասով, որը նախատեսվում է նաև արտացոլել նախագծում:

Կանանց ռեսուրսային կենտրոն ՀԿ-ի ներկայացուցիչ Աննա Հովհաննիսյանը ևս ողջունել է սույն ձևաչափով հանդիպումների անցկացումը և անդրադարձել կանանց իրավունքների և ընտանիքում բռնության կանխարգելմանն առնչվող որոշ հիմնախնդիրներին՝ կարևորելով ԳԾ-ով նախատեսված միջոցառումների

իրականացման անմիջական արդյունքները թիրախային խմբի իրավունքների ապահովման տեսանկյունից, ինչպես նաև անդրադարձել իրավապահ համակարգի հետ սերտ համագործակցության կարևորությանը:

Իրավաբանների հայկական ասոցիացիայի ներկայացուցիչ Սյուզաննա Սողոմոնյանն իր խոսքում ներկայացրել է ԳԾ-ի առաջին կիսամյակում կատարման ենթակա միջոցառումների վերաբերյալ ասոցիացիայի կողմից մշակված մոնիթորինգային զեկույցը, ինչպես նաև անդրադարձել որոշ հիմնախնդիրների կապված ԳԾ-ով նախատեսված միջոցառումների անմիջական ազդեցության (output level and impact level indicator) գնահատման չափորոշիչներին, իրազեկմանն ուղղված միջոցառումներին, դրանց շրջանակներում թիրախային լսարանի ծավալին և այլ համակարգային բարեփոխումներին:

Բաց հասարակության հիմնադրամների ներկայացուցիչ Տաթևիկ Խաչատրյանն իր խոսքում ողջունել է Խորհրդի գործունեության կազմում հասարակական կազմակերպությունների ներգրավումը և առաջարկել ստեղծել Խորհրդի անդամների առավել պրակտիկ համագործակցությանն ուղղված ինտերակտիվ շփման հարթակ: Տիկին Խաչատրյանն առանձնացրել է ԳԾ-ի իրականացման հաշվետվությունների ներկայացման արդյունավետության բարձրացման, կատարված միջոցառումների իրական ազդեցության գնահատման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև կարևորել պետական բյուջեից ծրագրի ֆինանսավորման ապահովումը: Իր խոսքում տիկին Խաչատրյանն անդադարձել է նաև երկրի առջև ծառացած խնդիրներով պայմանավորված նոր առաջնահերթությունների հաշվառմամբ ԳԾ-ում փոփոխությունների իրականացմանը:

Ամփոփելով հասարակական կազմակերպությունների կողմից ներկայացված առաջարկությունները՝ Խորհրդի նախագահի տեղակալ տիկին Գրիգորյանը խնդրել է հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներին՝ ներկայացնել հաշվետվությունների ներկայացման ձևաչափի փոփոխության վերաբերյալ առաջարկություններ, որոնք կքննարկվեն ռազմավարական փաստաթղթերի փոփոխությունների շրջանակներում:

Անցնելով օրակարգի 3-րդ կետին տիկին Գրիգորյանը ներկայացրել է COVID-19-ով և պատերազմով պայմանավորված Նախարարության կողմից ԳԾ-ում համապատասխան փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտության հիմնավորումները, ինչպես նաև նշել, որ Նախարարությունը Խորհրդի նիստին ընդառաջ որոշ պետական մարմիններից գրավոր կերպով ստացել է փոփոխության որոշ առաջարկություններ, որոնք կամփոփվեն բոլոր շահագրգիռ մարմինների առաջարկությունները ստանալուն պես՝ հնարավորինս սեղմ ժամկետներում:

Տիկին Գրիգորյանն անդրադարձել է նաև ռազմավարական փաստաթղթերում փոփոխություններ կատարելու վերաբերյալ Իրավաբանների հայկական ասոցիացիայի կողմից Նախարարությանը փոխանցված առաջարկությունների փաթեթին, որը նախապես տրամադրվել էր Խորհրդի անդամներին: Իրավաբանների հայկական ասոցիացիայի ներկայացուցիչ Կարեն Զադոյանը մանրամասներ է ներկայացրել առաջարկությունների փաթեթի վերաբերյալ, որով փոփոխություններ են նախատեսվում ինչպես Ռազմավարությունում, այնպես էլ ԳԾ-ում՝ որպես գերակայություն առանձնացնելով 3 սուբյեկտային խմբեր՝ Արցախյան 2020 թվականի պատերազմի հետևանքով հաշմանդամություն ձեռք բերած զինծառայողներ, Արցախյան 2020 թվականի պատերազմի հետևանքով Հայաստանի Հանրապետություն արտագաղթած փախստականները (տեղահանվածները), Արցախյան 2020 թվականի պատերազմի հետևանքով զինված ուժերի գերեվարված ծառայողները և խաղաղ բնակիչները քաղաքացիները: Փաթեթով ներկայացվել են նաև ԳԾ-ում կոնկրետ միջոցառումներ նախատեսելու վերաբերյալ առաջարկություններ:

Անդրադառնալով առաջարկվող փոփոխություններին՝ ՀՀ ԱՍՀՆ նախարարի առաջին տեղակալ Տաթևիկ Ստեփանյանը տեղեկացրել է, որ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի ու Առողջապահության նախարարությունները սերտ համագործակցում են բարձրացված խնդիրներին արագ լուծում տալու նպատակով: ՀՀ ԱՍՀՆ-ն պարզեցրել է սույն սուբյեկտային խմբի անձանց համար աջակցության տրամադրման գործընթացը, կատարվել են օրենսդրական փոփոխություններ բժշկասոցիալական փորձաքննության(ԲՍՓ) իրականացման կարգում, գրեթե վերացվել

են երկարաժամկետ գործընթացները կապված Կենտրոնական ռազմաբաժշկական հանձնաժողովի հետ: ԲՍԳ բոլոր խմբերը կատարում են տնային այցեր և չկա անձ, հատկապես զինծառայող, ով կարիք ունի փորձաքննություն, սակայն այդ փորձաքննությունը ինչ-ինչ պատճառով չի իրականացվում: Տիկին Ստեփանյանը տեղեկացրել է նաև բեկորային վնասվածք ստացած զինծառայողների պարագայում փորձաքննության իրականացման համար անհրաժեշտ 3-ամսյա ժամանակահատվածի առկայության մասին: Նախարարի առաջին տեղակալը նշել է, որ Առողջապահության նախարարությունից օրական կտրվածքով ստացվում է անհրաժեշտ տեղեկատվությունը, 9000 վիրավորներ հաշվառված են և ստանում են անհրաժեշտ աջակցությունը: Նախարարի առաջին տեղակալը տեղեկացրել է նաև ԱՍՀՆ-ի կողմից այս համատեքստում նպաստների տրամադրման կարգում համապատասխան փոփոխությունների կատարման նախաձեռնության մասին՝ ուղղված անձանց զբաղվածության ապահովմանն ու սոցիալ-տնտեսական կայունացմանը: ԱՍՀՆ-ն ներկայացրել է նաև օրենսդրական փոփոխությունների նախագիծ ուղղված պարոն Զադոյանի կողմից մատնանշված սուբյեկտային խմբերին տրամադրվող աջակցությանը, որն ի թիվս այլնի ներառում է գործատուներին տրամադրվող աջակցության տեսակները: Տիկին Ստեփանյանը հայտնել է նաև որ ԱՍՀՆ-ի կողմից արդեն իսկ մշակվել ու շրջանառվել է «Ադրբեջանի սանձազերծած պատերազմի հետևանքով հաշմանդամություն ձեռք բերած անձանց իրավունքների պաշտպանության և սոցիալական ներառման միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը, որով, ի թիվս այլնի, նախատեսվում է ստեղծել աջակցության կենտրոններ Երևանում և մարզերում ուղղված զբաղվածության ապահովմանն ու սոցիալական ներառմանը: Տիկին Ստեփանյանը նաև պատրաստակամություն է հայտնել՝ քննարկելու այս ոլորտում իրականացվող գործողությունների վերաբերյալ առաջարկությունները:

Այնուհետ խոսքով է հանդես եկել **Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի Վանաձորի գրասենյակի** ներկայացուցիչ Մարիամ Անտոնյանը, ով ընդգծել է ռազմավարական փաստաթղթերում համապատասխան փոփոխությունների

անհրաժեշտությունը, մասնավորապես՝ առաջարկել է ընթացք տալ 2011թ. անհայտ կորած անձանց մասին օրենքի նախագծին, ինչպես նաև, ի թիվս այլնի, նախատեսել միջոցառում՝ ուղղված արտակարգ և ռազմական դրությունների ընթացքում խոսքի ազատության սահմանափակումների իրավաչափության ուսումնասիրությանը:

Նիստի ավարտին տիկին Գրիգորյանը շնորհակալություն է հայտնել մասնակիցներին արդյունավետ քննարկման և փոխգործակցության համար, ինչպես նաև խնդրել մինչև 2021թ. հունվարի առաջին տասնօրյակը Արդարադատության նախարարություն գրավոր կերպով ներկայացնել Ռազմավարական փաստաթղթերում համապատասխան փոփոխությունների վերաբերյալ առաջարկությունները՝ հնարավորինս սեղմ ժամկետում դրանք քննարկելու և կյանքի կոչելու համար:

Համակարգող խորհրդի նախագահի տեղակալ՝

Քրիստիննե Գրիգորյան

30.12.2020թ.